

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

9 decembrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Regulamentul (CE) nr. 44/2001 – Articolul 5 punctul 3 – Noțiunea de «materie delictuală și cvasidelictuală» – Procedura judiciară de executare – Acțiune în restituirea plății nedatorate întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză – Articolul 22 punctul 5 – Executarea hotărârilor – Competență exclusivă”

În cauza C-242/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Visoki trgovački sud (Curtea Comercială de Apel, Croația), prin decizia din 6 mai 2020, primită de Curte la 8 iunie 2020, în procedura

HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb, succesoare în drepturi a HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o., Zagreb

împotriva

BP Europa SE, succesoare în drepturi a Deutsche BP AG, ea însăși succesoarea legală a The Burmah Oil (Deutschland), GmbH,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din doamna K. Jürimäe (raportoare), președinta Camerei a treia, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, și domnii S. Rodin, președinte de cameră, și N. Piçarra, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul croat, de G. Vidović Mesarek, în calitate de agent;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, J. Vlácil și I. Gavrilova, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de M. Heller și M. Mataija, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: croata.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 9 septembrie 2021,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 punctul 3 și a articolului 22 punctul 5 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb, societate cu sediul în Croația, succesoare în drepturi a HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o., Zagreb, pe de o parte, și BP Europa SE Hamburg, societate cu sediul în Germania, succesoare în drepturi a Deutsche BP AG, ea însăși succesoarea în drepturi a The Burmah Oil (Deutschland) GmbH, pe de altă parte, în legătură cu recuperarea, în temeiul îmbogățirii fără justă cauză, a unui quantum plătit în mod nejustificat în cadrul unei proceduri de executare ce a fost ulterior invalidată.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

- 3 Considerentele (2), (8), (11) și (12) ale Regulamentului nr. 44/2001 prevăd:
  - „(2) Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.
- [...]
- (8) Trebuie să existe o legătură între litigiile care intră sub incidența prezentului regulament și teritoriul statelor membre unde se aplică. În consecință, trebuie să se aplice norme comune privind competența, în principiu, atunci când pârâtul are domiciliul pe teritoriul unuia dintre aceste state membre.
- [...]
- (11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.

- (12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.”
- 4 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din acest regulament:
- „Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”
- 5 Articolul 3 din regulamentul amintit prevede:
- „(1) Persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.
- (2) Împotriva acestora nu pot fi invocate în special regulile de competență enunțate în anexa I.”
- 6 Articolul 5 din același regulament, care figurează în secțiunea 2 din acesta, intitulată „Competențe speciale”, prevede:
- „O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:
1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;
- (b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:
- în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;
  - în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;
- (c) în cazul în care nu se aplică litera (b), se aplică litera (a);
- [...]
3. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă;
- [...]”
- 7 Articolul 22 din Regulamentul nr. 44/2001, care figurează în secțiunea 6 din acesta, intitulată „Competența exclusivă”, prevede:
- „Următoarele instanțe au competență exclusivă, indiferent de domiciliu:
- [...]

5. în ceea ce privește executarea hotărârilor, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea.”

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012

8 Considerentul (34) al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1) prevede:

„Ar trebui asigurată continuitatea între Convenția de la Bruxelles [din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), astfel cum a fost modificată prin convențiile de aderare a noilor state membre la convenția în cauză (denumită în continuare «Convenția de la Bruxelles»)], Regulamentul [nr. 44/2001] și prezentul regulament, fiind necesar să se prevadă unele dispoziții tranzitorii în acest sens. Aceeași necesitate a continuității este valabilă cu privire la interpretarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene a [Convenției de la Bruxelles] și a regulamentelor de înlocuire a acesteia.”

9 Potrivit articolului 66 din Regulamentul nr. 1215/2012:

„(1) Prezentul regulament se aplică numai acțiunilor judiciare intentate, actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate la 10 ianuarie 2015 sau după această dată.

(2) Fără a aduce atingere articolului 80, Regulamentul [nr. 44/2001] continuă să se aplice hotărârilor pronunțate în cadrul acțiunilor judiciare intentate, actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate înainte de 10 ianuarie 2015 și care intră în domeniul de aplicare al regulamentului respectiv.”

10 Articolul 80 prima teză din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede:

„Prezentul regulament abrogă Regulamentul [nr. 44/2001].”

Regulamentul (CE) nr. 864/2007

11 Considerentul (7) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) (JO 2007, L 199, p. 40) prevede:

„Domeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie conforme cu Regulamentul [nr. 44/2001] și instrumentele privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale.”

12 Articolul 2 din Regulamentul nr. 864/2007, intitulat „Obligațiile necontractuale”, prevede la alineatul (1):

„În sensul prezentului regulament, «prejudiciu» reprezintă orice consecință a unei fapte ilicite, a îmbogățirii fără justă cauză, a *negotiorum gestio* (gestiunea de afaceri) sau a *culpa in contrahendo*.”

- 13 Articolul 10 din acest regulament, intitulat „Îmbogățirea fără justă cauză”, prevede:

„(1) Dacă o obligație necontractuală care decurge din îmbogățirea fără justă cauză, inclusiv plata nedatorată, se referă la un raport existent între părți, precum cel rezultat dintr-un contract sau dintr-o faptă ilicită, raport strâns legat de respectiva îmbogățire fără justă cauză, acesta este reglementat de legea care reglementează raportul vizat.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alineatului (1), iar părțile își au reședința obișnuită în aceeași țară în momentul producerii faptului cauzator al îmbogățirii fără justă cauză, se aplică legea respectivei țări.

(3) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alineatului (1) sau (2), legea aplicabilă este legea țării în care s-a produs îmbogățirea fără justă cauză.

(4) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că obligația necontractuală rezultată din îmbogățirea fără justă cauză are în mod vădit mai multă legătură cu o altă țară decât cea menționată în alineatele (1), (2) și (3), se aplică legea acelei alte țări.”

- 14 Articolul 12 din regulamentul menționat, intitulat „*Culpa in contrahendo*”, prevede la alineatul (1):

„Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din înțelegerile la care se ajunge înainte de semnarea unui contract, indiferent dacă respectivul contract a fost efectiv semnat sau nu, este legea aplicabilă contractului în cauză sau legea care ar fi fost aplicabilă contractului dacă acesta ar fi fost încheiat.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 15 În conformitate cu o ordonanță de executare a Trgovački sud u Zagrebu (Tribunalul Comercial din Zagreb, Croația), pârâta din litigiul principal a obținut, la 11 martie 2003, executarea silită a unei creanțe de 3 792 600,87 kune croate (HRK) (aproximativ 500 000 de euro) prin debitarea directă din contul reclamantei din litigiul principal. Aceasta a inițiat, așadar, o procedură pentru a se constata nevaliditatea executării judiciare. În cadrul acestei proceduri, Vrhovni sud (Curtea Supremă, Croația) a pronunțat, la 21 mai 2009, o hotărâre definitivă prin care a statuat că această executare era nevalidă. Pârâta din litigiul principal, beneficiară a unei îmbogățiri fără justă cauză, era obligată, așadar, să restituie reclamantei din litigiul principal sumele plătite în mod nejustificat majorate cu dobânzile legale.
- 16 Ca urmare a acestei hotărâri, reclamanta din acțiunea principală nu a putut, în temeiul normelor de procedură naționale, să prezinte o cerere de restituire în cadrul aceleiași proceduri de executare, întrucât termenul de un an de la data executării, prevăzut pentru formularea unei astfel de cereri, expirase. Prin urmare, la 1 octombrie 2014, aceasta a inițiat o procedură contencioasă distinctă în restituirea plății nedatorate în fața Trgovački sud u Zagrebu (Tribunalul Comercial din Zagreb, Croația), care s-a declarat incompetent în temeiul dispozițiilor Regulamentului nr. 1215/2012. Astfel, această din urmă instanță a considerat că, având în vedere presupusa lipsă a unei norme specifice de atribuire a competenței aplicabile, trebuia să se aplice norma generală de atribuire a competenței internaționale și că, prin urmare, instanțele din statul membru de domiciliu al pârâtei din litigiul principal, și anume instanțele germane, erau competente la nivel internațional.

- 17 Reclamanta din litigiul principal a formulat apel împotriva ordonanței Trgovački sud u Zagrebu (Tribunalul Comercial din Zagreb) în fața Visoki trgovački sud (Curtea Comercială de Apel, Croația), instanța de trimitere din prezenta cauză. Această instanță consideră că instanța de prim grad a aplicat în mod eronat Regulamentul nr. 1215/2012, în măsura în care, în temeiul articolului 66 alineatul (1), acest regulament nu ar fi aplicabil decât acțiunilor judiciare intentate începând cu 10 ianuarie 2015, în timp ce procedura principală fusese inițiată anterior. Regulamentul nr. 44/2001 ar fi, așadar, aplicabil *ratione temporis*.
- 18 În aceste condiții, instanța de trimitere are îndoieli în primul rând cu privire la interpretarea corectă a noțiunii de „cvasidelict” și își exprimă ezitățile în ceea ce privește interpretarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Aceasta arată că instituirea îmbogățirii fără justă cauză ține de cvasidelicte, ceea ce ar justifica, în principiu, aplicarea dispoziției respective în cauza principală și ar constitui fundamentul competenței internaționale a instanțelor croate. Aplicarea dispoziției menționate ar fi totuși dificilă în măsura în care factorul de legătură pe care îl prevede este fapta prejudiciabilă, iar în cazul îmbogățirii fără justă cauză, nu există o faptă prejudiciabilă.
- 19 Jurisprudența Curții nu ar oferi un răspuns la această întrebare, deși anumite elemente pot fi pertinente. Instanța de trimitere arată că, în special potrivit Hotărârii din 28 ianuarie 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), noțiunea de „materie delictuală și cvasidelictuală” cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu decurge din „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. În același sens, Curtea ar fi statuat, în Hotărârea din 21 aprilie 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286), că articolul 5 punctul 3 din acest regulament trebuie interpretat în sensul că o cerere având ca obiect obținerea unei plăți cu titlu de „compensație echitabilă”, în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230) se încadrează în materia delictuală și cvasidelictuală. În schimb, în Concluziile prezentate în cauza Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:225), domnul avocat general Wahl ar fi propus Curții să interpreteze articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 în sensul că o acțiune în restituirea plății nedatorate întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu se încadrează în materia delictuală și cvasidelictuală.
- 20 În al doilea rând, instanța de trimitere ridică problema interpretării articolului 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001, aplicabil în materia executării hotărârilor, întrucât prezenta acțiune în restituirea plății nedatorate s-ar înscrie în cadrul unei proceduri de executare silită. Instanța precizează în această privință că, deși reclamanta din litigiul principal a inițiat o procedură contencioasă distinctă, acest lucru se datorează numai faptului că termenul prevăzut de dreptul național pentru a formula o cerere de restituire în cadrul unei proceduri de executare silită a expirat.

- 21 În aceste condiții, Visoki trgovački sud (Curtea Comercială de Apel) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Acțiunile în restituirea plății nedatorate întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză intră în sfera de competență prevăzută de Regulamentul [nr. 44/2001] în materie «cvasidelictuală», având în vedere că articolul 5 punctul 3 din acest regulament prevede printre altele că «[o] persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru [...] 3. în materie [...] cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă»?
- 2) Procedurile civile inițiate ca urmare a existenței unui termen în care restituirea plăților nedatorate în cadrul unei proceduri de executare silită poate fi solicitată în cadrul aceleiași proceduri judiciare de executare intră în sfera de competență exclusivă prevăzută la articolul 22 punctul 5 din Regulamentul [nr. 44/2001], care prevede că au competență exclusivă, în ceea ce privește executarea hotărârilor, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 22 Cu titlu introductiv, trebuie amintit, în primul rând, că, în conformitate cu articolul 80 prima teză din Regulamentul nr. 1215/2012, acesta abrogă și înlocuiește Regulamentul nr. 44/2001, care a înlocuit el însuși Convenția de la Bruxelles menționată la punctul 9 din prezenta hotărâre. Prin urmare, interpretarea dată de Curte în ceea ce privește dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012 sau ale acestei convenții este valabilă și pentru cele ale Regulamentului nr. 44/2001 atunci când aceste dispoziții pot fi calificate drept „echivalente”. Or, acesta este cazul în special al articolului 5 punctul 3 din convenția menționată și din Regulamentul nr. 44/2001, pe de o parte, și al articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, pe de altă parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, punctul 20 și jurisprudența citată).
- 23 În ceea ce privește, în al doilea rând, stabilirea legislației aplicabile *ratione temporis* litigiului principal, este necesar să se precizeze că articolul 66 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede că Regulamentul nr. 44/2001 continuă să se aplice hotărârilor pronunțate în cadrul acțiunilor judiciare intentate, actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate înainte de 10 ianuarie 2015 și care intră în domeniul de aplicare al acestui din urmă regulament.
- 24 În speță, din decizia de trimitere reiese că procedura principală în restituirea plății nedatorate a fost introdusă în fața instanțelor croate la 1 octombrie 2014.
- 25 Rezultă, astfel cum a apreciat de altfel instanța de trimitere, că Regulamentul nr. 44/2001 este aplicabil *ratione temporis* litigiului principal.

Cu privire la a doua întrebare

- 26 Prin intermediul celei de a doua întrebări, care trebuie analizată în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză este de competența exclusivă prevăzută de această dispoziție atunci când acțiunea respectivă a fost introdusă ca urmare a expirării termenului în care poate fi solicitată restituirea sumelor plătite în mod nejustificat într-o procedură de executare silită în cadrul aceleiași proceduri de executare.
- 27 În această privință, trebuie amintit că, în timp ce Regulamentul nr. 44/2001 stabilește, la articolul 2 alineatul (1), ca normă generală, competența instanțelor statului membru de la domiciliul pârâtului, același regulament prevede de asemenea norme speciale care permit reclamantului, în anumite ipoteze, să îl acționeze în justiție pe pârât în fața instanțelor unui alt stat membru.
- 28 Normele de competență speciale care prevăd aceste alte instanțe sunt însă de strictă interpretare, nefiind posibil ca interpretarea acestora să depășească ipotezele avute în vedere în mod expres de regulamentul respectiv (Hotărârea din 4 octombrie 2018, Feniks, C-337/17, EU:C:2018:805, punctul 37 și jurisprudența citată).
- 29 Prin urmare, numai prin derogare de la norma generală, articolul 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că au competență exclusivă, indiferent de domiciliu, în ceea ce privește executarea hotărârilor, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea. În calitate de excepție de la norma generală de competență, această dispoziție nu trebuie interpretată într-un sens mai larg decât impune obiectivul lor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2018, E.ON Czech Holding, C-560/16, EU:C:2018:167, punctele 26 și 27 și jurisprudența citată).
- 30 Or, din considerentele (2) și (11) ale regulamentului menționat reiese că acesta urmărește să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială prin norme de competență care prezintă un mare grad de previzibilitate. Regulamentul menționat urmărește astfel un obiectiv de securitate juridică ce constă în consolidarea protecției juridice a persoanelor stabilite în Uniune, permițând atât reclamantului să identifice cu ușurință instanța pe care o poate sesiza, cât și pârâtului să prevadă în mod rezonabil instanța în fața căreia poate fi acționat în justiție (Hotărârea din 7 martie 2018, E.ON Czech Holding, C-560/16, EU:C:2018:167, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 31 În acest context, intră în domeniul de aplicare al articolului 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001 acțiunile prin care se urmărește soluționarea unei contestații cu privire la recurgerea la forță, la constrângere sau la depozitarea de bunuri mobile și imobile pentru asigurarea punerii efective în aplicare a hotărârilor și a actelor (a se vedea prin analogie Hotărârea din 3 septembrie 2020, Supreme Site Services și alții, C-186/19, EU:C:2020:638, punctul 72, precum și jurisprudența citată).
- 32 În schimb, o acțiune al cărei obiect este o cerere de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu urmărește soluționarea unei contestații privind recurgerea la forță, la constrângere sau la depozitarea unor bunuri mobile și imobile pentru asigurarea punerii efective în aplicare a unei hotărâri sau a unui act, în sensul jurisprudenței citate la punctul anterior. Este vorba despre o acțiune autonomă care nu este, ca atare, nici o procedură de executare, nici o cale de atac

împotriva unei astfel de proceduri. Rezultă că o astfel de acțiune nu intră în domeniul de aplicare al articolului 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001, chiar dacă această îmbogățire fără justă cauză ar decurge din anularea unei executări silită.

- 33 În speță, guvernul croat arată în esență că există o legătură strânsă între procedura principală în restituirea plății nedatorate întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză și procedura de executare, dat fiind, pe de o parte, că nevaliditatea hotărârii judecătorești contestate în cadrul procedurii de executare ar constitui temeiul acestei îmbogățiri fără justă cauză și, pe de altă parte, că o restituire a sumei plătite în mod nejustificat ar fi putut fi solicitată în cadrul procedurii de executare dacă termenul acordat în acest scop nu ar fi expirat, fără ca această din urmă împrejurare să fie datorată vreunei neglijențe din partea reclamantei din litigiul principal.
- 34 Cu toate acestea, trebuie arătat că atât economia generală a Regulamentului nr. 44/2001, care conduce la reținerea unei interpretări stricte a dispozițiilor articolului 22 din acesta, cât și cerința interpretării normelor acestui regulament în sensul unui mare grad de previzibilitate, astfel cum reiese din considerentul (11) al regulamentului menționat conduc la excluderea din domeniul de aplicare al articolului 22 punctul 5 din același regulament a unei acțiuni în restituire întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză, inițiată ca urmare a expirării termenului în care restituirea sumelor plătite în mod nejustificat în cadrul unei proceduri de executare silită putea fi solicitată în cadrul aceleiași proceduri de executare silită.
- 35 În plus, Curtea a statuat, în ceea ce privește articolul 16 alineatul (5) din Convenția de la Bruxelles, al cărui text a fost preluat la articolul 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001, că motivul esențial al competenței exclusive a instanțelor de la locul de executare a hotărârii este acela că revine numai instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia este necesară executarea silită sarcina de a aplica normele privind acțiunea, pe acest teritoriu, a autorităților însărcinate cu executarea silită (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 1992, Reichert și Kockler, C-261/90, EU:C:1992:149, punctul 26).
- 36 Or, în lipsa oricărei cereri de executare silită, o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu intră în domeniul de aplicare al articolului 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 37 În consecință, în lumina tuturor elementelor care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 22 punctul 5 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu intră în sfera de competență exclusivă prevăzută de această dispoziție, chiar dacă a fost inițiată ca urmare a expirării termenului în care poate fi solicitată restituirea sumelor plătite în mod nejustificat în cadrul unei proceduri de executare silită în cadrul aceleiași proceduri de executare silită.

Cu privire la prima întrebare

- 38 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză intră în sfera de competență prevăzută de dispoziția respectivă.
- 39 În această privință, trebuie amintit că, în timp ce articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 stabilește competența generală a instanțelor statului membru al pârâtului, articolul 5 punctul 1 litera (a) și articolul 5 punctul 3 din acest regulament prevăd norme de competență

specială în materie contractuală și, respectiv, în materie delictuală și cvasidelictuală, care permit reclamantului să își formuleze acțiunea în fața instanțelor din alte state membre. Aceste norme de competență specială sunt de strictă interpretare, astfel cum s-a amintit la punctul 28 din prezenta hotărâre.

- 40 În plus, cele două norme de competență specială prevăzute de dispozițiile menționate trebuie să facă obiectul unei interpretări autonome, referindu-se la sistemul și la obiectivele Regulamentului nr. 44/2001, în vederea asigurării aplicării uniforme a acestuia în toate statele membre. Această cerință, care este valabilă, printre altele, pentru delimitarea domeniilor respective de aplicare ale acestor două norme, presupune că noțiunile de „materie contractuală” și „materie delictuală și cvasidelictuală” nu pot fi înțelese în sensul că ar face trimitere la calificarea pe care legea națională aplicabilă o dă raportului juridic în discuție în fața instanței naționale (a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 41 Astfel, pentru acțiunile care țin de materia contractuală, articolul 5 punctul 1 litera (a) din regulamentul menționat permite reclamantului să sesizeze instanța de la locul de executare a obligației care formează obiectul cererii, în timp ce, pentru acțiunile care țin de materia delictuală și cvasidelictuală, articolul 5 punctul 3 din același regulament prevede că acestea pot fi introduse în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.
- 42 În ceea ce privește, mai concret, acțiunile care țin de materia delictuală și cvasidelictuală, este necesar să se arate că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, noțiunea de „materie delictuală și cvasidelictuală”, în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu decurge din materia contractuală, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din acest regulament (a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 43 Rezultă că, pentru a stabili dacă o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză se încadrează în materia delictuală și cvasidelictuală, în sensul articolului 5 punctul 3 din acest regulament, trebuie să se verifice dacă sunt îndeplinite două condiții, și anume, pe de o parte, ca această acțiune să nu aibă legătură cu materia contractuală, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din regulamentul menționat, și, pe de altă parte, să urmărească să pună în discuție răspunderea unui pârât.
- 44 În ceea ce privește prima condiție, materia contractuală, în sensul acestui din urmă articol, cuprinde orice cerere întemeiată pe o obligație liber consimțită de o persoană față de alta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 noiembrie 2020, Ellmes Property Services, C-433/19, EU:C:2020:900, punctul 37 și jurisprudența citată).
- 45 Or, trebuie să se arate, astfel cum a indicat domnul avocat general la punctul 45 din concluzii, că, în cadrul unei cereri de restituire întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză, obligația de restituire de care se prevalează reclamantul nu rezultă, în general, dintr-un angajament voluntar al pârâtului în privința sa, ci ia naștere independent de voința acestuia. Rezultă că o astfel de cerere de restituire nu se încadrează, în principiu, în materia contractuală, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 44/2001.

- 46 Această interpretare este confirmată de interpretarea coroborată a articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 și a articolului 2 din Regulamentul nr. 864/2007, care este, în domeniul conflictelor de legi, echivalentul pe care îl reprezintă, în domeniul conflictelor de competență, acest articol 5 punctul 3, amintindu-se că cele două regulamente menționate trebuie, în măsura posibilului, să fie interpretate în mod coerent. Astfel, articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 864/2007 prevede că obligația de restituire care își are originea într-o îmbogățire fără justă cauză este considerată o obligație necontractuală, care intră sub incidența acestui regulament și face obiectul, conform articolului 10 din acesta, unor norme specifice privind conflictul de legi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 ianuarie 2016, ERGO Insurance și Gjensidige Baltic, C-359/14 și C-475/14, EU:C:2016:40, punctele 45 și 46).
- 47 Cu toate acestea, pentru a da un răspuns complet instanței de trimitere, trebuie adăugat că, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctele 48-52 din concluzii, o cerere de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză poate, în anumite împrejurări, să fie strâns legată de un raport contractual între părțile în litigiu și, prin urmare, să fie considerată ca aparținând „materiei contractuale”, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din acest regulament.
- 48 Printre aceste împrejurări figurează cea în care cererea de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză are legătură cu un raport contractual preexistent între părți. De exemplu, aceasta este situația, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 50 din concluzii, atunci când reclamantul se prevalează de o îmbogățire fără justă cauză în strânsă legătură cu o obligație contractuală pe care o consideră nevalidă sau care nu a fost executată de pârât ori atunci când consideră că a „executat în exces”, cu scopul de a-și justifica dreptul la restituire.
- 49 În această privință, Curtea a statuat deja că o cerere de restituire a unor prestații furnizate în temeiul unui contract nevalid se încadrează într-o asemenea materie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 aprilie 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, punctele 55 și 58).
- 50 În plus, o astfel de legătură este conformă cu obiectivele de proximitate și de bună administrare a justiției, urmărite la articolul 5 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 44/2001, care presupun ca instanța competentă să judece litigiile legate de contract să se poată pronunța cu privire la consecințele nevalidității, ale neexecutării sau ale „executării în exces” a acestuia și, prin urmare, asupra eventualelor restituiri care decurg din acestea, din moment ce există o legătură deosebit de strânsă între cerere și instanța de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată, în sensul acestei dispoziții.
- 51 Din cele ce precedă rezultă că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu se încadrează în materia contractuală și, ca urmare a acestui fapt, îndeplinește prima condiție menționată la punctul 43 din prezenta hotărâre, cu excepția cazului în care această acțiune este strâns legată de un raport contractual preexistent între părți.
- 52 În ceea ce privește a doua condiție enunțată la același punct 43 din prezenta hotărâre, trebuie să se verifice dacă o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât.
- 53 În această privință, Curtea a statuat că această situație se regăsește atunci când o faptă prejudiciabilă, în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, poate fi imputată pârâtului, în măsura în care i se reproșează un act sau o omisiune contrară unei îndatoriri sau unei interdicții impuse de lege. Astfel, răspunderea delictuală sau cvasidelictuală nu poate fi luată

în considerare decât cu condiția dovedirii unei legături de cauzalitate între prejudiciu și fapta aflată la originea acestui prejudiciu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2016, *Austro-Mechana*, C-572/14, EU:C:2016:286, punctele 40, 41 și 50, precum și jurisprudența citată).

- 54 Trebuie adăugat, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 61 din concluzii, că aceste precizări sunt valabile fără distincție pentru ansamblul materiei delictuale și cvasidelictuale, fără a fi necesar să se distingă în mod specific materia cvasidelictuală. Astfel, pe lângă faptul că expresia „cvasidelictuală” nu figurează în versiunile daneză, estonă, neerlandeză, portugheză, slovacă, finlandeză și suedeză ale articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, noțiunea de „cvasidelict” nu se referă atât la situații caracterizate de lipsa unei fapte prejudiciabile, cât la situații în care fapta prejudiciabilă este săvârșită din imprudență sau din neglijență. Prin urmare, o cerere nu poate intra sub incidența materiei delictuale și cvasidelictuale atunci când răspunderea pârâtului care este în discuție nu se întemeiază pe existența unei fapte prejudiciabile, în sensul prezentat la punctul anterior.
- 55 Or, o cerere de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză are la bază o obligație care nu își are originea într-o faptă prejudiciabilă. De fapt, această obligație se naște independent de comportamentul pârâtului, astfel încât nu există o legătură causală care să poată fi stabilită între prejudiciu și un eventual act sau o eventuală omisiune ilicită săvârșite de acesta.
- 56 Prin urmare, o cerere de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu poate intra sub incidența materiei delictuale și cvasidelictuale, în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 57 Această concluzie nu poate fi contrazisă de Hotărârea din 21 aprilie 2016, *Austro-Mechana* (C-572/14, EU:C:2016:286), în care Curtea a considerat că cererea unei societăți de gestiune colectivă a drepturilor de autor referitoare la obligația de plată a unei „compensații echitabile”, în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, care, potrivit dreptului național, revine întreprinderilor care efectuează prima punere în circulație a unor suporturi de înregistrare pe teritoriul național, în scopuri comerciale și cu titlu oneros, se încadrează în materia delictuală și cvasidelictuală, în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 72 din concluzii, obligația care servește drept temei al acestei cereri își avea originea într-o faptă prejudiciabilă, și anume prejudiciul titularilor de drepturi de autor legat de copia privată pe suporturile de înregistrare comercializate.
- 58 Trebuie să se mai arate că este posibil ca o cerere de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză să nu se încadreze nici în materia contractuală, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 44/2001, nici în materia delictuală și cvasidelictuală, în sensul articolului 5 punctul 3 din regulamentul menționat. Astfel, aceasta este situația atunci când cererea respectivă nu este strâns legată de un raport contractual preexistent între părțile din litigiul în cauză.
- 59 Într-o astfel de situație, o cerere de restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză intră în sfera de competență a instanțelor statului membru de la domiciliul pârâtului, în conformitate cu norma generală prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001.
- 60 În lumina tuturor elementelor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu intră în sfera de competență prevăzută de această dispoziție.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 61 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) **Articolul 22 punctul 5 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu intră în sfera de competență exclusivă prevăzută de această dispoziție, chiar dacă a fost inițiată ca urmare a expirării termenului în care poate fi solicitată restituirea sumelor plătite în mod nejustificat în cadrul unei proceduri de executare silită în cadrul aceleiași proceduri de executare silită.**
- 2) **Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu intră în sfera de competență prevăzută de această dispoziție.**

Semnături